

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUĐOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

zo 14. septembra 2023*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica (EÚ) 2015/2302 – Článok 5 – Balíky cestovných služieb a spojené cestovné služby – Ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb – Neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti – Pandémia COVID-19 – Právo ukončiť zmluvu – Žiadosť o úplnú refundáciu – Informačná povinnosť organizácie cestovných služieb – Článok 12 – Uplatňovanie dispozičnej zásady a zásady koherentnosti zavedených vo vnútroštátnom práve – Účinná ochrana spotrebiteľa – Preskúmanie *ex officio* vnútroštátnym súdom – Podmienky“

Vo veci C-83/22,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Cartagena (Súd prvej inštancie č. 5 v Cartagene, Španielsko) z 11. januára 2022 a doručený Súdnemu dvoru 8. februára 2022, ktorý súvisí s konaním:

RTG

proti

Tuk Tuk Travel SL,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predsedníčka druhej komory A. Prechal (spravodajkyňa), sudcovia M. L. Arastey Sahún, F. Biltgen, N. Wahl a J. Passer,

generálna advokátka: L. Medina,

tajomník: L. Carrasco Marco, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 12. januára 2023,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- španielska vláda, v zastúpení: I. Herranz Elizalde, splnomocnený zástupca,
- česká vláda, v zastúpení: L. Halajová, M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: španielčina.

- fínska vláda, v zastúpení: H. Leppo, splnomocnená zástupkyňa,
- Európsky parlament, v zastúpení: P. López-Carceller a M. Menegatti, splnomocnení zástupcovia,
- Rada Európskej únie, v zastúpení: S. Sáez Moreno a L. Vétillard, splnomocnené zástupkyne,
- Európska komisia, v zastúpení: I. Rubene a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 23. marca 2023,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka platnosti článku 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS (Ú. v. EÚ L 326, 2015, s. 1), vzhľadom na články 114 a 169 ZFEÚ, ako aj výkladu týchto dvoch posledných uvedených článkov a článku 15 tejto smernice.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi cestujúcim, RTG, a spoločnosťou Tuk Tuk Travel SL, organizátorom cestovných služieb, vo veci sumy, ktorú tento cestujúci zaplatil v dôsledku uzavretia zmluvy o balíku cestovných služieb a ktorej čiastočnú refundáciu požaduje od tohto organizátora cestovných služieb po tom, čo túto zmluvu o cestovných službách ukončil z dôvodu šírenia koronavírusu v cieľových krajinách.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenie 5 smernice 2015/2302 uvádza:

„V súlade s článkom 26 ods. 2 a článkom 49 ZFEÚ vnútorný trh má zahŕňať oblasť bez vnútorných hraníc, v ktorej je zaručený voľný pohyb tovaru a služieb a sloboda usadiť sa. Harmonizácia práv a povinností vyplývajúcich zo zmlúv o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách je potrebná na účely vytvorenia skutočného spotrebiteľského vnútorného trhu v tejto oblasti so správnou rovnováhou medzi vysokou úrovňou ochrany spotrebiteľa a konkurencieschopnosťou podnikov.“

- 4 Článok 1 tejto smernice, nazvaný „Predmet úpravy“, stanovuje:

„Účelom tejto smernice je prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu a dosiahnutiu vysokej a čo najjednoduchšej úrovne ochrany spotrebiteľa aproximáciou určitých aspektov zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov týkajúcich sa zmlúv medzi cestujúcimi a obchodníkmi o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách.“

5 Článok 5 uvedenej smernice, nazvaný „Predzmluvné informácie“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby pred tým, ako sa cestujúci zaviaže zmluvou o balíku cestovných služieb alebo inou zodpovedajúcou ponukou, organizátor a v prípade predaja balíka služieb prostredníctvom predajcu aj predajca, poskytl cestujúcemu štandardné informácie prostredníctvom príslušného formulára uvedeného v prílohe I časti A alebo časti B, a prípadne vzhľadom na balík služieb tieto informácie:

a) hlavné znaky cestovných služieb:

...

g) informácie, že cestujúci môže zmluvu ukončiť kedykoľvek pred začiatkom poskytovania balíka služieb, a to za platbu primeraného stornovacieho poplatku alebo prípadne štandardných stornovacích poplatkov, ktoré požaduje organizátor v súlade s článkom 12 ods. 1;

...

3. Informácie uvedené v odsekoch 1 a 2 sa poskytujú jasným, zrozumiteľným a zreteľným spôsobom. Ak sa takéto informácie poskytujú písomne, musia byť čitateľné.“

6 Článok 12 tej istej smernice, nazvaný „Ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb a právo na odstúpenie od zmluvy pred začiatkom poskytovania balíka služieb“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby cestujúci mohol zmluvu o balíku cestovných služieb ukončiť kedykoľvek pred začiatkom poskytovania balíka služieb. Ak cestujúci ukončí zmluvu o balíku cestovných služieb podľa tohto odseku, môže sa od neho požadovať, aby organizátorovi zaplatil primeraný a odôvodnený stornovací poplatok. V zmluve o balíku cestovných služieb sa môžu stanoviť primerané štandardné stornovacie poplatky, ktoré vychádzajú z času ukončenia zmluvy pred začiatkom poskytovania balíka služieb a očakávaných úspor nákladov a príjmu z náhradného poskytnutia cestovných služieb. Ak štandardné stornovacie poplatky nie sú stanovené, výška stornovacieho poplatku zodpovedá cene balíka služieb zníženej o úspory nákladov a príjmy z náhradného poskytnutia cestovných služieb. Na žiadosť cestujúceho poskytne organizátor odôvodnenie výšky stornovacích poplatkov.

2. Bez ohľadu na odsek 1 má cestujúci právo ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb pred začiatkom poskytovania balíka služieb bez zaplatenia akéhokoľvek stornovacieho poplatku v prípade, keď v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti nastanú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb alebo ktoré významne ovplyvnia prepravu cestujúcich do destinácie. V prípade ukončenia zmluvy o balíku cestovných služieb podľa tohto odseku má cestujúci nárok na úplnú refundáciu všetkých platieb za balík služieb, ale nemá nárok na dodatočnú náhradu.

...“

7 Článok 23 smernice 2015/2302 s názvom „Záväzná povaha smernice“ stanovuje:

„1. Vyhlásenie organizátora balíka služieb alebo obchodníka sprostredkujúceho spojenú cestovnú službu, že koná výlučne ako poskytovateľ cestovnej služby, ako sprostredkovateľ alebo v inej pozícii, alebo že balík služieb alebo spojená cestovná služba nepredstavuje balík služieb

alebo spojenú cestovnú službu, nezavahuje tohto organizátora alebo obchodníka povinností, ktoré sa im ukladajú podľa tejto smernice.

2. Cestujúci sa nemôžu vzdať práv, ktoré majú podľa vnútroštátnych opatrení transponujúcich túto smernicu.

3. Zmluvné dojednania alebo vyhlásenia cestujúceho, ktorými sa priamo alebo nepriamo vzdáva práv udelených cestujúcim podľa tejto smernice, ktorými tieto práva obmedzí alebo ktorými chce obísť uplatňovanie tejto smernice, nie sú pre cestujúceho záväzné.“

8 Článok 24 tejto smernice s názvom „Presadzovanie“ uvádza:

„Členské štáty zabezpečia, aby existovali primerané a účinné prostriedky na zabezpečenie súladu s touto smernicou.“

9 Časť A prílohy I k uvedenej smernici s názvom „Formulár štandardných informácií pre zmluvy o balíku cestovných služieb v prípade, že existuje možnosť hypertextových odkazov“ v textovom rámečku stanovuje obsah tohto formulára a uvádza, že kliknutím na hypertextový odkaz sa cestujúcemu poskytnú tieto informácie:

„Hlavné práva podľa smernice (EÚ) 2015/2302

...

– Cestujúci môžu zmluvu ukončiť bez zaplata stornovacieho poplatku pred začiatkom poskytovania balíka služieb v prípade výnimočných okolností, napríklad ak existujú vážne bezpečnostné problémy v destinácii, ktoré pravdepodobne ovplyvnia balík služieb.

...“

10 Časť B prílohy I k smernici 2015/2302 s názvom „Formulár štandardných informácií pre zmluvy o balíku cestovných služieb v situáciách, ktoré nie sú upravené v časti A“ spresňuje v textovom rámečku obsah tohto formulára a uvádza rovnaké hlavné práva priznané touto smernicou, ako sú práva uvedené v časti A prílohy I k tejto smernici.

Španielske právo

Kráľovský legislatívny dekrét č. 1/2007

11 Články 153 a 160 prepracovaného znenia všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov a užívateľov a ďalších doplňujúcich zákonov, ktorým sa schvaľuje kráľovský legislatívny dekrét č. 1/2007, zo 16. novembra 2007 (BOE č. 287 z 30. novembra 2007, s. 49181) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej spolu s časťami A a B jeho prílohy II preberajú do španielskeho práva články 5 a 12 smernice 2015/2302 a časti A a B jej prílohy I.

Občiansky súdny poriadok

- 12 Článok 216 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zákon č. 1/2000 o Občianskom súdnom poriadku) zo 7. januára 2000 (BOE č. 7 z 8. januára 2000, s. 575) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) stanovuje:

„Občianske súdy rozhodujú v prejednávanych veciach na základe skutkových okolností, dôkazov a návrhov účastníkov konania, pokiaľ zákon v osobitných prípadoch nestanovuje inak.“

- 13 Článok 218 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku znie takto:

„Súdne rozhodnutia musia byť jasné, presné a v súlade s návrhmi a ostatnými uplatňovanými nárokmi účastníkov konania, ktoré boli v priebehu konania včas predložené. Obsahujú požadované vyhlásenia, zaväzujú alebo oslobodzujú žalovaného a rozhodujú o všetkých sporných bodoch, ktoré boli predmetom pojednávania.

Súd bez toho, aby sa odchyľil od predmetu sporu, uznajúc aj iné skutkové a právne okolnosti než tie, ktoré chceli uplatniť účastníci konania, rozhodne podľa právnych noriem uplatniteľných na prípad, aj keď ich účastníci konania nesprávne citovali alebo sa na ne nesprávne odvolávajú.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 14 Dňa 10. októbra 2019 RTG kúpil od spoločnosti Tuk Tuk Travel balík cestovných služieb pre dve osoby do Vietnamu a Kambodže s odletom z Madridu (Španielsko) 8. marca 2020 a návratom 24. marca 2020.
- 15 Pri uzavretí dotknutej zmluvy o balíku cestovných služieb žalobca vo veci samej zaplatil vopred sumu vo výške 2 402 eur z celkovej ceny zájazdu vo výške 5 208 eur. Vo všeobecných zmluvných podmienkach tejto zmluvy sa nachádzajú okrem iného informácie o možnosti ukončiť túto zmluvu pred dátumom odchodu za stornovací poplatok. V informáciách nebola uvedená možnosť ukončiť uvedenú zmluvu z dôvodu, že v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti nastanú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia plnenie tej istej zmluvy.
- 16 E-mailom z 12. februára 2020 žalobca vo veci samej informoval žalovanú vo veci samej o svojom rozhodnutí ukončiť dotknutú zmluvu o balíku cestovných služieb vzhľadom na šírenie koronavírusu v Ázii a požiadal ju o refundáciu všetkých súm, ktoré si mohol nárokovať.
- 17 Dňa 14. februára 2020 mu žalovaná vo veci samej odpovedala, že v prípade zrušenia cesty mu bude vrátená suma vo výške 81 eur po odpočítaní nákladov na ukončenie. V ten istý deň žalobca vo veci samej zopakoval svoje rozhodnutie ukončiť zmluvu a spochybnil výšku nákladov na ukončenie.
- 18 Dňa 4. marca 2020 žalovaná vo veci samej informovala žalobcu vo veci samej, že mu vráti sumu vo výške 302 eur, ak letecká spoločnosť poverená vykonaním dotknutého letu prizná svojim cestujúcim nárok na bezplatné zrušenie letu.
- 19 V nadväznosti na túto informáciu žalobca vo veci samej bez toho, aby bol zastúpený advokátom, podal proti žalovanej vo veci samej žalobu na Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Cartagena (Súd prvej inštancie č. 5 v Cartagene, Španielsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Vo svojej žalobe tvrdí, že jeho rozhodnutie ukončiť dotknutú zmluvu o balíku

cestovných služieb bolo prijaté takmer mesiac pred plánovaným dátumom odchodu a bolo spôsobené vyššou mocou, konkrétne šírením koronavírusu v Ázii. Navrhuje, aby bola žalovanej vo veci samej uložená povinnosť vrátiť mu dodatočnú sumu vo výške 1 500 eur. Domnieva sa totiž, že zvyšných 601 eur zodpovedá režijným poplatkom, ktoré vznikli žalovanej vo veci samej.

- 20 Žalovaná vo veci samej s týmto návrhom nesúhlasila a tvrdí, že tak v deň ukončenia dotknutej zmluvy o balíku cestovných služieb, ako aj v deň plánovaného odchodu sa ešte do krajín určenia bežne cestovalo. Okrem toho tvrdí, že žalobca vo veci samej súhlasil so všeobecnými podmienkami tejto zmluvy, ktoré stanovujú, že v prípade ukončenia zmluvy predstavujú režijné poplatky 15 % celkovej ceny dotknutých cestovných služieb a že náklady na ukončenie zodpovedajú nákladom, ktoré uplatnil každý z jeho dodávateľov.
- 21 Keďže účastníci konania vo veci samej nepožiadali o nariadenie pojednávania, vec bola predložená na poradu 22. júna 2021.
- 22 Uznesením z 15. septembra 2021 však vnútroštátny súd vyzval účastníkov konania vo veci samej, aby v lehote desiatich dní predložili svoje pripomienky ku všetkým otázkam týkajúcim sa v podstate dodržiavania práva Únie, najmä smernice 2015/2302.
- 23 Žalobca vo veci samej v tejto súvislosti nepredložil pripomienky. Žalovaná vo veci samej opätovne potvrdila svoje stanovisko, podľa ktorého v čase ukončenia uzavretej zmluvy o balíku cestovných služieb neexistoval žiadny dôvod na to, aby sa predmetná cesta neuskutočnila. Okrem toho žalobca vo veci samej nikdy nenamietal nedostatok informácií alebo opomenutie týkajúce sa jeho práv.
- 24 V návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa vnútroštátny súd na jednej strane pýta na platnosť článku 5 smernice 2015/2302 vzhľadom na článok 169 ZFEÚ v spojení s článkom 114 ZFEÚ v rozsahu, v akom tento článok 5 nestanovuje povinnosť organizátora cestovných služieb v prípade neodvratiteľných a mimoriadnych okolností informovať spotrebiteľa o možnosti ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb, ktorú uzavrel, s nárokom na refundáciu všetkých uskutočnených platieb. V prejednávanej veci tak žalobca vo veci samej nevedel o existencii svojho práva na úplnú refundáciu týchto platieb, ak takéto okolnosti nastanú. Vnútroštátny súd sa preto pýta, či takéto neinformovanie dotknutého spotrebiteľa nesťažuje obranu jeho práv a záujmov, a to tým skôr, že ako v prejednávanej veci nie je zastúpený advokátom, a či toto neinformovanie neohrozuje cieľ dosiahnuť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa sledovaný smernicou 2015/2302.
- 25 Na druhej strane sa vnútroštátny súd pýta, či môže *ex officio* priznať spotrebiteľovi na základe práva Únie refundáciu všetkých uskutočnených platieb v prípade, že nastanú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia plnenie predmetnej zmluvy o balíku cestovných služieb. Takáto možnosť by zaručovala cieľ uvedený v predchádzajúcom bode. Táto možnosť je však v rozpore so základnými zásadami španielskeho procesného práva, ktorými sú dispozičná zásada a zásada koherentnosti súdnych rozhodnutí zakotvené v článku 218 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

26 Za týchto okolností Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Cartagena (Súd prvej inštalácie č. 5 v Cartagene) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Majú sa článok 169 ods. 1, článok 169 ods. 2 písm. a) a článok 114 ods. 3 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že im odporuje článok 5 smernice 2015/2302 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, keďže v tomto článku sa medzi predzmluvnými informáciami, ktoré sa musia poskytnúť cestujúcemu, nenachádza právo, ktoré mu priznáva článok 12 tejto smernice, ukončiť zmluvu pred začiatkom poskytovania balíka služieb a získať úplnú refundáciu súm, ktoré zaplatil, ak nastanú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb?
2. Odporuje článkom 114 a 169 ZFEÚ, ako aj článku 15 smernice 2015/2302 uplatňovanie dispozičnej zásady a zásady koherentnosti, ktoré sú stanovené v článku 216 a v článku 218 ods. 1 [Občianskeho súdneho poriadku], ak tieto procesné zásady môžu brániť úplnej ochrane spotrebiteľa, ktorý je žalobcom?“

O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

27 Česká vláda v podstate spochybňuje prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania z dôvodu, že požadovaný výklad nie je potrebný na vyriešenie sporu vo veci samej. Konkrétne tvrdí, že prejudiciálne otázky položené vnútroštátnym súdom sú nedôvodné, keďže obavy zo šírenia koronavírusu v Ázii, na ktoré sa odvoláva žalobca vo veci samej, aby takmer mesiac pred svojím odchodom ukončil svoju zmluvu o balíku cestovných služieb, nepredstavujú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré nastali v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti a ktoré významne ovplyvnia plnenie tejto zmluvy o cestovných službách alebo prepravu cestujúcich do destinácie, ako to vyžaduje článok 12 ods. 2 smernice 2015/2302.

28 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v rámci konania podľa článku 267 ZFEÚ, ktoré je založené na jasnom rozdelení úloh medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, má výlučne vnútroštátny súd právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav sporu vo veci samej (rozsudok z 27. apríla 2023, Legea, C-686/21, EU:C:2023:357, bod 24 a citovaná judikatúra). Súdny dvor je oprávnený rozhodnúť o výklade alebo platnosti predpisu práva Európskej únie len na základe skutkových okolností, ktoré mu uvedie vnútroštátny súd (rozsudok z 27. apríla 2023, AxFina Hungary, C-705/21, EU:C:2023:352, bod 28 a citovaná judikatúra). Okrem toho prináleží výlučne vnútroštátnym súdom, ktoré rozhodujú o spore a ktoré musia niesť zodpovednosť za prijatie súdneho rozhodnutia, aby s prihliadnutím na skutkové okolnosti každého prípadu posúdili potrebu prejudiciálnej otázky na vydanie svojho rozhodnutia, ako aj relevantnosť otázok položených Súdnemu dvoru (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. decembra 1981, Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, bod 15, a zo 7. júna 2018, Scotch Whisky Association, C-44/17, EU:C:2018:415, bod 22, ako aj citovanú judikatúru).

29 V prejednávanej veci otázka, či skutkové okolnosti uvádzané žalobcom vo veci samej na účely odôvodnenia jeho ukončenia predmetnej zmluvy o balíku cestovných služieb možno kvalifikovať ako „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti“ v zmysle smernice 2015/2302, patrí do samostatného posúdenia vnútroštátnym súdom. Okrem toho tento súd nepovažoval za potrebné položiť prejudiciálnu otázku týkajúcu sa rozsahu pojmu „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti“ v zmysle tejto smernice na účely vyriešenia sporu, ktorý mu bol predložený.

30 Návrh na začatie prejudiciálneho konania je teda prípustný.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 31 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta na platnosť článku 5 smernice 2015/2302 vzhľadom na článok 169 ods. 1, článok 169 ods. 2 písm. a) a článok 114 ods. 3 ZFEÚ z dôvodu, že tento článok 5 neukladá organizátorovi cestových služieb povinnosť informovať cestujúceho o jeho práve uvedenom v článku 12 ods. 2 tejto smernice ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb bez zaplatenia akéhokoľvek stornovacieho poplatku a získať úplnú refundáciu platieb uskutočnených za tento balík služieb v prípade neodvratiteľných a mimoriadnych okolností, ktoré významne ovplyvnia plnenie tejto zmluvy o balíku cestovných služieb.
- 32 Španielska vláda a Európska komisia spochybňujú prípustnosť tejto otázky. Komisia tvrdí, že uvedená otázka je hypotetická, pretože článok 5 ods. 1 smernice 2015/2302 stanovuje povinnosť informovať cestujúceho o jeho práve ukončiť zmluvu uvedenú v článku 12 ods. 2 tejto smernice.
- 33 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými ani právnymi okolnosťami potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené [rozsudok z 25. júla 2018, AY (Zatykač – Svedok), C-268/17, EU:C:2018:602, bod 25 a citovaná judikatúra].
- 34 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora na rozsah článku 5 ods. 1 smernice 2015/2302. Výklad rozsahu tohto ustanovenia je totiž predpokladom posúdenia jeho platnosti. Tento výklad neznamená posúdenie hypotetického problému, takže Komisia nesprávne tvrdí, že táto otázka je neprípustná.
- 35 Pokiaľ však ide o výklad rozsahu článku 5 ods. 1 smernice 2015/2302, treba uviesť, že toto ustanovenie stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby predtým, ako sa cestujúci zaviazajú zmluvou o balíku cestovných služieb, organizátor cestovných služieb poskytol tomuto cestujúcemu najmä štandardné informácie prostredníctvom príslušného formulára uvedeného v prílohe I časti A alebo B k tejto smernici.
- 36 V štandardných informačných formulároch uvedených v časti A a B prílohy I k uvedenej smernici sú prostredníctvom hypertextového odkazu, alebo ak takýto hypertextový odkaz neexistuje, výslovne uvedené základné práva, o ktorých musia byť cestujúci informovaní. Tieto práva podľa siedmej zarážky v častiach A aj B tejto prílohy zahŕňajú právo cestujúcich „zmluvu ukončiť bez zaplatenia stornovacieho poplatku pred začiatkom poskytovania balíka služieb v prípade výnimočných okolností, napríklad ak existujú vážne bezpečnostné problémy v destinácii, ktoré pravdepodobne ovplyvnia balík služieb“. Táto siedma zarážka tak vysvetľuje a ilustruje obsah práva ukončiť zmluvu, ktoré týmto cestujúcim priznáva článok 12 ods. 2 tej istej smernice.
- 37 Preto na rozdiel od toho, čo konštatoval vnútroštátny súd, článok 5 ods. 1 smernice 2015/2302 nevyklučuje predzmluvné informácie, ktoré sa musia poskytnúť cestujúcemu, teda informácie, ktoré sa týkajú práva cestujúceho, ktoré mu priznáva článok 12 ods. 2 tejto smernice, ukončiť zmluvu o cestovných službách pred začiatkom poskytovania balíka služieb bez zaplatenia akéhokoľvek stornovacieho poplatku, ak nastanú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb.

- 38 Vzhľadom na rozsah článku 5 ods. 1 smernice 2015/2302 nie je potrebné odpovedať na otázku vnútroštátneho súdu týkajúcu sa platnosti tohto článku. Keďže totiž uvedený článok ukladá povinnosť informovať cestujúceho o jeho práve ukončiť zmluvu, uvedenom v článku 12 ods. 2 tejto smernice, nevzniká otázka platnosti článku 5 uvedenej smernice vzhľadom na článok 169 ods. 1, článok 169 ods. 2 písm. a) ZFEÚ a článok 114 ods. 3 ZFEÚ z dôvodu, že tento článok 5 neukladá povinnosť informovať spotrebiteľa o tomto práve ukončiť zmluvu.
- 39 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 5 ods. 1 smernice 2015/2302 sa má vykladať v tom zmysle, že ukladá organizátorovi cestovných služieb povinnosť informovať cestujúceho o jeho práve ukončiť zmluvu, uvedenom v článku 12 ods. 2 tejto smernice. Platnosť článku 5 ods. 1 uvedenej smernice vzhľadom na článok 169 ods. 1 a článok 169 ods. 2 písm. a) ZFEÚ v spojení s článkom 114 ods. 3 ZFEÚ preto nemožno spochybniť z dôvodu, že nestanovuje povinnosť informovať cestujúceho o jeho práve ukončiť zmluvu, uvedenom v článku 12 ods. 2 tej istej smernice.

O druhej otázke

- 40 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či sa články 114 a 169 ZFEÚ, ako aj článok 15 smernice 2015/2302 majú vykladať v tom zmysle, že bránia uplatneniu dispozičnej zásady a zásady koherentnosti, ktoré sú zakotvené v ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku, ak uplatnenie týchto posledných uvedených ustanovení môže brániť účinnej ochrane spotrebiteľa, ktorý koná ako žalobca.
- 41 Španielska vláda spochybňuje prípustnosť tejto otázky z dôvodu, že na jednej strane neprípustnosť prvej otázky nevyhnutne spôsobuje neprípustnosť druhej otázky a na druhej strane článok 15 smernice 2015/2302 nijako nesúvisí so sporom vo veci samej. Toto spochybnenie musí byť zamietnuté, keďže z dôvodov uvedených v bodoch 33 a 34 tohto rozsudku nie je prvá otázka neprípustná a z kontextu druhej otázky zjavne vyplýva, že odkaz na článok 15 tejto smernice je chybou v písaní a treba ju chápať tak, že sa týka článku 12 ods. 2 uvedenej smernice.
- 42 Vzhľadom na vyššie uvedené a vzhľadom na skutočnosť, že smernica 2015/2302 bola prijatá na základe článku 114 ZFEÚ s cieľom prispieť k dosiahnutiu cieľa spočívajúceho v zabezpečení vysokej úrovne ochrany spotrebiteľov uvedeného v článku 169 ods. 1 a článku 169 ods. 2 písm. a) ZFEÚ, je potrebné preformulovať druhú otázku tak, že sa ňou v podstate pýta na to, či sa má článok 12 ods. 2 tejto smernice vykladať v tom zmysle, že bráni uplatneniu ustanovení vnútroštátneho procesného práva, ktoré zakotvujú dispozičnú zásadu a zásadu koherentnosti, podľa ktorých, ak ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb spĺňa podmienky stanovené v tomto článku 12 ods. 2 a dotknutý cestujúci sa obráti na vnútroštátny súd so žiadosťou o refundáciu, ktorá je nižšia ako úplná refundácia, tento súd nemôže tomuto cestujúcemu *ex offo* priznať úplnú refundáciu.
- 43 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 12 ods. 2 smernice 2015/2302 stanovuje, že v prípade, keď v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti nastanú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb alebo ktoré významne ovplyvnia prepravu cestujúcich do destinácie, cestujúci má právo ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb pred začiatkom poskytovania balíka služieb bez zaplatenia akéhokoľvek stornovacieho poplatku, pričom má nárok na úplnú refundáciu všetkých platieb za tento balík služieb.

- 44 Právo Únie však neharmonizuje procesné postupy uplatniteľné na preskúmanie tohto práva ukončiť zmluvu. Článok 24 smernice 2015/2302 stanovuje len to, že členské štáty zabezpečia, aby existovali primerané a účinné prostriedky na zabezpečenie súladu s touto smernicou. Z toho vyplýva, že procesné postupy určené na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z článku 12 ods. 2 uvedenej smernice, patria do vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov na základe zásady ich procesnej autonómie (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. mája 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, bod 22 a citovanú judikatúru).
- 45 Právo Únie teda v zásade od vnútroštátneho súdu nevyžaduje, aby *ex offio* preskúmal dôvod založený na porušení ustanovení Únie, ak by ho preskúmanie tohto dôvodu nútilo ísť nad rámec sporu, tak ako ho vymedzili účastníci konania. Toto obmedzenie právomoci vnútroštátneho súdu je odôvodnené zásadou, podľa ktorej procesná iniciatíva prináleží účastníkom konania. V dôsledku toho môže súd konať *ex offio* iba vo výnimočných prípadoch, keď si verejný záujem vyžaduje jeho zásah (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. decembra 2009, Martín Martín, C-227/08, EU:C:2009:792, body 19 a 20 ako aj citovanú judikatúru).
- 46 Z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že vnútroštátny súd je povinný preskúmať *ex offio* dodržanie určitých ustanovení práva Únie v oblasti ochrany spotrebiteľov, ak by bez takéhoto preskúmania nebolo možné dosiahnuť cieľ účinnej ochrany spotrebiteľov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. marca 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, bod 23 a citovanú judikatúru). Z toho vyplýva, že účinná ochrana určitých práv, ktoré spotrebiteľovi vyplývajú z práva Únie, spadá pod verejný záujem, ktorý vyžaduje, aby vnútroštátny súd zasiahol *ex offio*.
- 47 Povinnosť preskúmania *ex offio* vnútroštátneho súdu tak bola uznaná, najmä pokiaľ ide o ustanovenia smernice Rady 85/577/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov (Ú. v. ES L 372, 1985, s. 31; Mim. vyd. 15/001, s. 262) (rozsudok zo 17. decembra 2009, Martín Martín, C-227/08, EU:C:2009:792, bod 29), ustanovenia smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288) (rozsudok zo 17. mája 2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, bod 37 a citovaná judikatúra), ako aj ustanovenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66) (rozsudok z 5. marca 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, bod 23 a citovaná judikatúra).
- 48 V prejednávanej veci je preto potrebné posúdiť, či na účely zabezpečenia účinnej ochrany práva ukončiť zmluvu, ktoré spotrebiteľovi vyplýva z článku 12 ods. 2 smernice 2015/2302, musí mať vnútroštátny súd možnosť uplatniť porušenie tohto ustanovenia *ex offio*.
- 49 V tejto súvislosti treba v prvom rade uviesť, že toto právo ukončiť zmluvu prispieva k dosiahnutiu cieľa tejto smernice, ktorý spočíva, ako vyplýva z článku 1 uvedenej smernice v spojení s jej odôvodnením 5, v prispievaní k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu a dosiahnutiu vysokej a čo najjednoduchšej úrovne ochrany spotrebiteľa pri uzatváraní zmlúv o balíku cestovných služieb. Smernica 2015/2302 zaručuje cestujúcemu právo, ktoré by si nemusel nevyhnutne vyjednať s organizátorom cestovných služieb, keďže sa v porovnaní s týmto organizátorom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu podmienok balíka služieb. Právo ukončiť zmluvu, ako aj právo na refundáciu platieb uskutočnených v dôsledku tohto ukončenia zmluvy, ktoré cestujúcim priznáva článok 12 ods. 2 tejto smernice, zodpovedajú tomuto cieľu ochrany spotrebiteľov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. júna 2023, UFC-Que choisir a CLCV, C-407/21, EU:C:2023:449, bod 33).

- 50 Ďalej, ako uviedla generálna advokátka v bode 54 svojich návrhov, toto právo ukončiť zmluvu má v systéme smernice 2015/2302 významné miesto, keďže v častiach A a B prílohy I k tejto smernici je kvalifikované ako „hlavné právo“ cestujúceho a podľa článku 5 ods. 1 uvedenej smernice je organizátor cestovných služieb povinný informovať toho cestujúceho o existencii uvedeného práva ukončiť zmluvu.
- 51 Napokon článok 23 smernice 2015/2302 zakotvuje záväznú povahu tejto smernice. Z toho vyplýva, že v súlade s odsekmi 2 a 3 tohto článku sa cestujúci nemôže vzdať práv, ktoré mu priznáva táto smernica, a že voči cestujúcemu nie je možné uplatňovať žiadne ustanovenie alebo vyhlásenie, ktoré vykonal, z ktorých vyplýva priame alebo nepriame vzdanie sa týchto práv.
- 52 Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti treba konštatovať, že účinná ochrana práva ukončiť zmluvu, priznaného cestujúcim v článku 12 ods. 2 smernice 2015/2302, vyžaduje, aby vnútroštátny súd mohol uplatniť porušenie tohto ustanovenia *ex offico*.
- 53 Preskúmanie práva ukončiť zmluvu, uvedeného v článku 12 ods. 2 smernice (EÚ) 2015/2302, vnútroštátnym súdom *ex offico* však podlieha určitým podmienkam.
- 54 Po prvé jedna zo zmluvných strán predmetnej zmluvy o balíku cestovných služieb musí podať návrh na začatie súdneho konania na vnútroštátnom súde a predmetom tohto konania musí byť táto zmluva (pozri, pokiaľ ide o preskúmanie *ex offico* nekalých podmienok uvedených v smernici 93/13, rozsudok z 11. marca 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, bod 29 a citovanú judikatúru).
- 55 Po druhé právo ukončiť zmluvu, uvedené v článku 12 ods. 2 smernice 2015/2302, musí súvisieť s predmetom sporu, ako ho vymedzili účastníci konania vzhľadom na ich žalobné návrhy a žalobné dôvody (pozri, pokiaľ ide o preskúmanie *ex offico* nekalých podmienok uvedených v smernici 93/13, rozsudok z 11. marca 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, bod 34).
- 56 Po tretie vnútroštátny súd musí mať k dispozícii všetky právne a skutkové informácie potrebné na posúdenie toho, či sa dotknutý cestujúci môže dovolávať tohto práva ukončiť zmluvu (pozri, pokiaľ ide o preskúmanie *ex offico* nekalých podmienok uvedených v smernici 93/13, rozsudok z 11. marca 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, bod 27 a citovanú judikatúru).
- 57 Po štvrté tento cestujúci nemusí vnútroštátnemu súdu výslovne oznámiť, že namieta proti uplatneniu článku 12 ods. 2 smernice (EÚ) 2015/2302.
- 58 V situácii, keď sa uvedený cestujúci nedovoľáva uplatnenia tohto ustanovenia, hoci sa podmienky tohto uplatnenia zdajú byť splnené, nemožno vylúčiť, že tento cestujúci nevedel o existencii práva ukončiť zmluvu, stanoveného v uvedenom ustanovení. To však stačí na to, aby sa vnútroštátny súd mohol dovolávať toho istého ustanovenia *ex offico*.
- 59 V prejednávanej veci a s výhradou posúdenia vnútroštátnym súdom sa zdá, že tieto podmienky sú splnené. Žalobca vo veci samej totiž podal na tento súd žalobu týkajúcu sa ukončenia zmluvy o balíku cestovných služieb, ktorú uzavrel so žalovaným vo veci samej. Právo ukončiť zmluvu, uvedené v článku 12 ods. 2 smernice 2015/2302 sa zdá byť spojené s predmetom sporu pred uvedeným súdom, keďže tento spor sa týka refundácie platieb uskutočnených týmto žalobcom v nadväznosti na jeho rozhodnutie ukončiť uvedenú zmluvu z dôvodu šírenia koronavírusu. Okrem toho sa zdá, že vnútroštátny súd má k dispozícii všetky právne a skutkové informácie potrebné na posúdenie toho, či sa cestujúci môže dovolávať tohto práva ukončiť zmluvu. Pri

tomto autonómnom posúdení vnútroštátnym súdom bude môcť tento súd zohľadniť body 41 až 51 rozsudku z 8. júna 2023, UFC – Que choisir a CLCV (C-407/21, EU:C:2023:449), v ktorých Súdny dvor vo všeobecnosti rozhodol, že pojem „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti“ v zmysle článku 12 ods. 2 tejto smernice môže zahŕňať vypuknutie celosvetovej zdravotnej krízy. Okrem toho sa nezdá, že by uvedený žalobca vo svojej žalobe podanej na tento súd výslovne vylúčil ukončenie zmluvy na základe článku 12 ods. 2 smernice 2015/2302. Naopak, nemožno vylúčiť, že o existencii tohto práva nevedel, keďže organizátor cestovných služieb si nesplnil povinnosť informovať ho o uvedenom práve vyplývajúcej z článku 5 ods. 1 tejto smernice, tak ako bol tento článok prebratý do španielskeho práva.

- 60 Ak sú splnené podmienky uvedené v bodoch 54 až 57 tohto rozsudku, vnútroštátny súd je povinný *ex offico* preskúmať právo ukončiť zmluvu, uvedené v článku 12 ods. 2 smernice 2015/2302.
- 61 Toto preskúmanie *ex offico* vyžaduje, aby tento súd spôsobom, ktorý na tento účel stanovujú vnútroštátne procesné pravidlá, na jednej strane informoval žalobcu o jeho práve ukončiť zmluvu, ako je stanovené v článku 12 ods. 2 smernice 2015/2302, a na druhej strane, aby tomuto žalobcovi poskytol možnosť uplatniť toto právo v prebiehajúcom súdnom konaní, a ak ho uvedený žalobca uplatní, vyzval žalovaného, aby sa k tomu kontradiktórne vyjadril (pozri, pokiaľ ide o preskúmanie *ex offico* nekalých podmienok uvedených v smernici 93/13, rozsudok z 11. marca 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, bod 42 a citovanú judikatúru).
- 62 Uvedené preskúmanie *ex offico* teda nevyžaduje, aby vnútroštátny súd *ex offico* ukončil dotknutú zmluvu o balíku cestovných služieb bez poplatkov a priznal tomu istému žalobcovi právo na úplnú refundáciu platieb uskutočnených z titulu tohto balíka služieb. Takáto požiadavka sa totiž nevyžaduje na zabezpečenie účinnej ochrany práva ukončiť zmluvu, uvedeného v článku 12 ods. 2 smernice 2015/2302, a je v rozpore s autonómiou žalobcu pri výkone jeho práva ukončiť zmluvu.
- 63 Konkrétne vnútroštátny súd nemôže byť povinný *ex offico* ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb podľa tohto ustanovenia, ak cestujúci potom, ako bol týmto súdom poučený, slobodne a informovane zamýšľa neukončiť svoju zmluvu na základe tohto ustanovenia. Smernica 2015/2302 totiž nezachádza tak ďaleko, aby cestujúcim ukladala povinnosť uplatňovať svoje práva, ktoré im vyplývajú zo systému ochrany zavedeného touto smernicou (pozri, pokiaľ ide o preskúmanie *ex offico* nekalých podmienok uvedených v smernici 93/13, rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, body 53 a 54, ako aj citovanú judikatúru).
- 64 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na druhú prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že článok 12 ods. 2 smernice 2015/2302 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni uplatneniu ustanovení vnútroštátneho procesného práva, ktoré zakotvujú dispozičnú zásadu a zásadu koherentnosti, podľa ktorých v prípade, že ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb spĺňa podmienky uvedené v tomto ustanovení a dotknutý cestujúci sa obráti na vnútroštátny súd so žiadosťou o refundáciu, ktorá je nižšia ako úplná refundácia, tento súd nemôže tomuto cestujúcemu *ex offico* priznať úplnú refundáciu, pokiaľ tieto ustanovenia nevyklúčujú, aby uvedený súd mohol *ex offico* informovať tohto cestujúceho o jeho práve na úplnú refundáciu a umožniť mu uplatňovať toto právo na tomto súde.

O trovách

- 65 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

1. Článok 5 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS,

sa má vykladať v tom zmysle, že:

ukladá organizátorovi cestovných služieb povinnosť informovať cestujúceho o jeho práve ukončiť zmluvu, uvedenom v článku 12 ods. 2 tejto smernice. Platnosť článku 5 ods. 1 uvedenej smernice vzhľadom na článok 169 ods. 1 a článok 169 ods. 2 písm. a) ZFEÚ v spojení s článkom 114 ods. 3 ZFEÚ preto nemožno spochybníť z dôvodu, že nestanovuje povinnosť informovať cestujúceho o jeho práve ukončiť zmluvu uvedenom v článku 12 ods. 2 tej istej smernice.

2. Článok 12 ods. 2 smernice 2015/2302

sa má vykladať v tom zmysle, že:

nebráni uplatneniu ustanovení vnútroštátneho procesného práva, ktoré zakotvujú dispozičnú zásadu a zásadu koherentnosti, podľa ktorých v prípade, že ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb spĺňa podmienky uvedené v tomto ustanovení a dotknutý cestujúci sa obráti na vnútroštátny súd so žiadosťou o refundáciu, ktorá je nižšia ako úplná refundácia, tento súd nemôže tomuto cestujúcemu *ex officio* priznať úplnú refundáciu, pokiaľ tieto ustanovenia nevyklúčujú, aby uvedený súd mohol *ex officio* informovať tohto cestujúceho o jeho práve na úplnú refundáciu a umožniť mu uplatňovať toto právo na tomto súde.

Podpisy